Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 1 2 5 2 1 2 2

JESENSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

Izpitna pola 2

Sreda, 31. avgust 2011 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 4 strukturirane naloge, od katerih izberite 2. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 35; vsaka naloga je vredna 17,5 točke.

V preglednici z "x" zaznamujte, kateri nalogi naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenjevalec ocenil prvi dve nalogi, ki ste ju reševali.

I	II	III	IV

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pred vsak odgovor napišite številko vprašanja, na katero odgovarjate. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2011

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia
Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

Prazna stran

OBRNITE LIST.

I. DRUŽBENA STRUKTURA/STRUKTURIRANJE DRUŽBENOSTI

Vir A

Mati šestletnega otroka, ki se z možem iz predmestja Detroita preseli v Jeruzalem, kot enega od razlogov navaja večjo svobodo, ki jo imajo majhni otroci v Jeruzalemu. Varneje je, ko gredo z avtobusom sami v šolo in lahko se tudi brez nadzora igrajo v mestnem parku […] Razliko lahko opišemo kot razliko v socialnem kapitalu, ki je na voljo v Jeruzalemu, ne pa v predmestju Detroita. V Jeruzalemu normativna struktura zagotavlja, da bodo na vse otroke popazili odrasli iz soseske, kar se v večjih mestih ZDA ne dogaja.

(Coleman, J. (1994): Foundations of Social Theory, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, str. 303)

Vir B

Organizacije, ki so oblikovane kot stroji in tako tudi delujejo, danes navadno imenujemo birokratske. Vendar so v določeni meri birokratizirane vse organizacije, saj je mehanični način razmišljanja oblikoval naše osnovno dojemanje o bistvu organizacije. Ko govorimo o organizaciji, imamo običajno v mislih stanje urejenih povezav med natančno definiranimi deli, ki imajo neki določen red. Čeprav podoba morda ni jasna, govorimo o seriji mehaničnih povezav. O organizacijah govorimo, kot da bi bile stroji, in od njih posledično pričakujemo, da delujejo rutinsko, učinkovito, zanesljivo – torej na predvidljiv način.

(Morgan, G. (2004): Podobe organizacij, FDV, Ljubljana, str. 189)

Vprašanja:

1. Med katere družbene skupine bi uvrstili sosesko iz Jeruzalema, o kateri govori vir A. Utemeljite svoj odgovor.

   (3 točke)

2. Navedite dve značilnosti oziroma posebnosti sekundarnih družbenih skupin.

   (2 točki)

3. Kaj so referenčne skupine? Na primeru kratko razložite, kakšen pomen imajo za posameznika/posameznico.

   (3,5 točke)

4. Opredelite pojem družbenih vlog.

   (2 točki)

5. Pomemben del sodobnega organiziranega življenja so birokratske organizacije. Navedite in kratko opišite tri njihove značilnosti. Pomagajte si z virom B.

   (4,5 točke)

6. Katero od naslednjih organizacij bi uvrstili med totalne organizacije (obkrožite pravilni odgovor): šolo ali zapor?
   Utemeljite svoj odgovor z dvema argumentoma.

   (2,5 točke)

II. ŠOLA

Vir A

Absolutistična državna organizacija je posegla tudi v reforme na področju šolstva in cerkve. Srednjim šolam in univerzam je zaupala vzgojo državnih uradnikov, zato pa jih je postavila pod svoje neposredno nadzorstvo. […] Še mnogo pomembnejša je bila ustanovitev osnovnih šol na podlagi splošnega šolskega reda in pod nadzorstvom državnih organov. Čeprav je bila poglavitna naloga teh šol, da v avstrijskih in čeških deželah razširijo znanje nemškega jezika, so vendar zelo veliko pomenile tudi za prebujanje drugih narodov v monarhiji; tudi ob tako usmerjeni osnovni šoli se je namreč postavilo vprašanje vsaj začetnega pouka v ljudskem jeziku.

(Čepič, Z., in drugi (1979): Zgodovina Slovencev, Cankarjeva založba, Ljubljana, str. 354)

Vir B

Na drugem mestu Bourdieu piše, da se kulturni kapital lahko meri preko več kazalnikov, med katerimi je prvi izobrazba staršev, sem pa sodijo še izobrazba starih staršev, velikost naselja, v katerem otrok živi, ter pogostost otrokovih kulturnih dejavnosti. […]
Poleg tega po mnenjih tolmačev Bourdieuja med indikatorje kulturnega kapitala šteje poraba in proizvodnja dobrin visoke kulture (klasična glasba, klasična likovna umetnost, obiskovanje muzejev, v ZDA pa bi temu utegnil ustrezati šport in članstvo v klubih).

(Flere, S., in drugi (2008): Dejavniki šolske uspešnosti. Poročilo o rezultatih raziskave, Pedagoški inštitut, Ljubljana, str. 24)

Vprašanja:

1. V kateri čas je mogoče v Evropi umestiti razvoj množičnega šolanja?
   Navedite ustrezno stoletje.
   (1 točka)

2. Od katerih družbenih okoliščin je bil odvisen razvoj množičnega šolanja?
   Navedite in razložite dve. Lahko si pomagate z virom A.
   (4 točke)

3. Kako je mogoče utemeljiti, da šolski sistem ne uveljavlja načel meritokracije?
   (2,5 točke)

4. Na katero družbeno funkcijo šole je kot najpomembnejšo pokazal Emile Durkheim?
   Navedite jo in kratko predstavite.
   (3 točke)

5. Ali šola opravlja še katere druge družbene funkcije? Navedite še eno od drugih funkcij šole in jo pojasnite.
   (4 točke)

6. Kaj je kulturni kapital in kako vpliva na neenakost v šolskih dosežkih?
   Lahko si pomagate z virom B.
   (3 točke)

III. DRUŽINA

Vir A

Murdock je izbral vzorec 250 družb, ki so segale od majhnih lovskih nabiralniških združb do velikih industrijskih družb. Trdil je, da v vsaki družbi obstaja neka oblika družine […]

(Haralambos, M., in Holborn, M. (1999): Sociologija: Teme in pogledi, DZS, Ljubljana, str. 325)

Vir B

Današnjim moškim in ženskam ni več potrebno podrejati se željam svojih družin, temveč se lahko sami odločajo o tem, s kom se bodo poročili. Lahko bi domnevali, da bo to pozitivno vplivalo na zakone in da bodo ti zaradi tega imeli več možnosti zadovoljiti oba partnerja. Vendar je dejansko stanje popolnoma drugačno: vse več moških in žensk si želi pobegniti iz zakona.

(Beck, U., in Beck-Gernsheim, E. (2006): Popolnoma normalni kaos ljubezni, FDV, Ljubljana, str. 94)

Vprašanja:

1. Kaj v zvezi z družino poudarja vir A?

(1 točka)

2. Kako s sociološkega vidika opredelimo družino?

(2 točki)

3. Kateri dve »temeljni in nezamenljivi« funkciji družine je razlikoval Talcott Parsons?

(2 točki)

4. Nekateri drugi sociologi poudarjajo tudi ekonomsko funkcijo družine. Kako se je ta funkcija izražala v predindustrijski družbi in kako se izraža danes?

(2 točki)

5. Koliko generacij najmanj živi v vertikalno razširjeni družini?

(1 točka)

6. Kateri dve vrsti delitve vlog v družini razlikujemo? Navedite ju in kratko pojasnite.

(4 točke)

7. O katerem pojavu govori vir B?

(1 točka)

8. Navedite tri možne vzroke tega pojava in enega kratko pojasnite.

(4,5 točke)

IV. SPOL IN SPOLNA RAZLIKA

Vir A

Čeprav je bilo na državnozborskih volitvah leta 2008 med več kakor tisoč kandidati 35 % žensk, pa je bilo med izvoljenimi 78 poslancev in le 12 poslank; zastopanost žensk v državnem zboru je torej 13,3-odstotna. Ženske so med poslanci najmočneje zastopane v stranki Socialnih demokratov (SD), s 27,6-odstotnim deležem (21 poslancev in 8 poslank); sledijo Liberalna demokracija Slovenije (LDS) (z 20-odstotnim deležem žensk oz. z eno poslanko) in stranka Zares – nova politika (z 11,1-odstotnim deležem žensk oz. prav tako z eno poslanko); v Slovenski demokratski stranki (SDS) so ženske v parlamentu zastopane s 7,1-odstotnim deležem (oz. z dvema poslankama). Preostale stranke pa v državnem zboru nimajo predstavnic. Tudi nobene od obeh narodnih skupnosti letos prvič ne zastopa poslanka. Po zastopanosti žensk v zakonodajni oblasti se Slovenija tako uvršča na rep evropskih držav.

(Vertot, N., in Kozmelj, A.: Ob mednarodnem dnevu žensk, Demografsko socialno področje, Statistični urad RS, http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?!d=2198, str. 2)

Vprašanja:

1. Opredelite biološki in družbeni spol.
(3 točke)

2. Pojasnite pomen in vpliv primarne socializacije na oblikovanje družbenega spola.
(2 točki)

3. Pojasnite Parsonsovo razlago spolne delitve dela v družini.
(3 točke)

4. Pojasnite pojem seksizem.
(1 točka)

5. Pojasnite, na katerih področjih in kako se danes kaže neenakopravnost žensk. Vključite tri področja. Pomagajte si tudi z virom A.
(3 točke)

6. Kaj označujemo s pojmom feminizem?
(3 točke)

7. Glede na čas nastanka ločimo tri obdobja feminizma. Navedite jih in eno pojasnite.
(2,5 točke)

Prazna stran